

INTERVIEW ONDERZOEKERS GUUSKE LEDOUX EN SIETSKA WASLANDER

In een basisschool in Haarlem zitten kinderen met hun begeleider in een speciaal afgeschermd ruimte.

Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

De intenties waren goed, de verwachtingen hooggespannen. Met passend onderwijs zouden leerlingen met adhd, dyslexie of autisme betere ondersteuning krijgen op school, de bureaucratie zou verdwijnen, het aantal leerlingen dat thuiszit zonder onderwijs zou afnemen.

Maar sinds de invoering in 2014 klinken toch vooral negatieve geluiden. Ouders klagen in de media dat hun kind geen goed onderwijs krijgt. Leraren mopperen dat ze veel meer zorgleerlingen in de klas hebben. Thuiszitters zijn er nog steeds.

Is de stelselherziening mislukt? Woensdag verscheen de *Evaluatie passend onderwijs*, een onderzoek uitgevoerd door een consortium van zeven onderzoeksinstituten. In het rapport zijn tientallen onderzoeken over passend onderwijs bijeengeveegd. En de conclusie is dubbel, zeggen onderzoekers Guuske Ledoux en Sietske Waslander: 'Veel gaat goed, veel kan ook beter.'

Wat heeft vijf jaar passend onderwijs opgeleverd?

Ledoux: 'De organisatie is echt beter geworden. Vroeger was het voor ouders ingewikkeld een goede plek voor hun kind te vinden. Er waren verschillende procedures voor geld aanvragen en de juiste ondersteuning krijgen. Bleek er toch iets anders nodig, dan moest je opnieuw beginnen.'

Waslander: 'Scholen hebben meer vrijheid. We horen dat meer leerlingen profiteren van de ondersteuning.'

Ledoux: 'Verder zijn de kosten voor de overheid beter te beheersen. Voorheen kreeg iedere leerling die aan de criteria voldeed een 'rugzakje' met een persoonlijk budget. Het was een openeinderegeling. Nu is er een vast budget voor elke regio.'

'Passend onderwijs dijt te veel uit'

Betere ondersteuning voor zorgleerlingen, minder thuiszitters. Passend onderwijs zou het mogelijk maken. Is het gelukt? Na vijf jaar maken onderzoekers de balans op.

Door **Rik Kuiper** en **Mark Misérus**

Toch is er ook nog veel mis. De verwachtingen van leraren zijn niet uitgekomen. Waar zit dat 'm' in?

Ledoux: 'Bij de invoering is de verwachting gewekt dat er minder geld naar bureaucratie zou gaan en meer in de klas terecht zou komen. De leraar zou hulp krijgen om kinderen te ondersteunen. Dat is niet uitgekomen.'

Waslander: 'Veel leraren dachten dat ze hulp van onderwijsassistenten zouden krijgen. Dat was geen realistische verwachting.'

Ledoux: 'De beloftes overtroffen de mogelijkheden.'

Leraren hebben het gevoel dat hun werk zwaarder is geworden sinds de invoering van passend onderwijs.

Ledoux: 'Dat heeft ook te maken met de terminologie. Passend onderwijs

suggereert dat het onderwijs voor elke leerling passender moet. We mogen ook niet meer over 'zorgleerlingen' spreken, zoals vroeger. Het zijn nu 'leerlingen met een ondersteuningsbehoefte'. Maar daardoor kan het open om ieder kind gaan. Sterker nog: op de website van de Rijksoverheid staat dat passend onderwijs voor alle leerlingen is.'

Waslander: 'Passend onderwijs is daardoor een kruipend concept geworden, zoals wij het noemen. Het dijt te veel uit.'

Ledoux: 'Daardoor wordt het grenzeloos.'

Er zijn niet méér leerlingen met problemen in het regulier onderwijs terechtgekomen.

Ledoux: 'Leraren zeggen dat ze nu meer leerlingen met problemen in de

klas hebben. Uit de cijfers blijkt iets anders. Wel is de problematiek complexer. Leerlingen hebben niet één probleem, maar twee of drie problemen. Hoe dat komt, weten we niet goed.'

Waslander: 'Leraren zijn deskundiger geworden. Dat kan meespelen. Als je beter leert kijken, zie je ook meer.'

Rond het examendebacle sprak de Volkskrant leerkrachten van VMBO Maastricht. Vooral in klassen van vmbo-basis zagen ze een flinke toename van het aantal leerlingen dat voorheen naar het speciaal onderwijs zou zijn gegaan. Dat klopt dus niet?

Waslander: 'Zulke verhalen hoorden we al voor de invoering van passend onderwijs. Het heeft ook met andere maatschappelijke ontwikkelingen te maken. Bijvoorbeeld dat we anders zijn gaan denken over wat normaal gedrag is.'

Ledoux: 'Passend onderwijs krijgt overal de schuld van. Dat is niet terecht. Dat de werkdruk toeneemt en de klassen groter worden, is geen gevolg van passend onderwijs. Maar het heeft er wel effect op. Het wordt moeilijker om speciale leerlingen goed te bedienen.'

In 2016 concludeerde de Onderwijsraad dat leerlingen met dezelfde beperking niet in elke regio dezelfde ondersteuning kregen. 'Ongewenste ongelijkheid' lag op de loer. Hoe is dat nu?

Waslander: 'Ik was toen lid van de Onderwijsraad. Dit is een lastig punt. Door decentralisatie maak je regionale verscheidenheid mogelijk. Dan moet je ook anders aankijken tegen rechtsgelijkheid. De vraag is niet of een leerling in Noord-Groningen hetzelfde aanbod krijgt als een leerling in Flevoland, maar of ze allebei adequaat ondersteund worden.'

Guuske Ledoux

Sietske Waslander

En dat is niet vast te stellen, schrijven jullie in het rapport.

Waslander: 'Daar hebben we zorgen over. Samenwerkingsverbanden en schoolbesturen hebben veel vrijheid. Ze bepalen zelf welke leerlingen ze helpen en hoe ze die helpen. Een diagnose is vaak niet meer nodig. Het gevolg is dat niet te traceren is wie hulp krijgt en of die hulp adequaat is.'

Een kwart van de ouders is ontevreden over het passend onderwijs dat hun kind krijgt. Is dat veel?

Ledoux: 'Het is niet weinig. Tegelijkertijd kun je zeggen: de meeste ouders zijn wel tevreden.'

Ouders zijn niet 'ontzorgd' door passend onderwijs.

Ledoux: 'Een school heeft een zorgplicht. Meld je je kind aan, dan moet de school onderzoeken of het kind daar een passend aanbod kan krijgen. Lukt dat niet, dan moet de school ouders een passende plek vinden. Dat gaat ongetwijfeld soms goed, maar vaak ook niet. Dan moeten ouders toch zelf op zoek.'

Tot slot. Geven jullie minister Slob eens een gouden tip. Wat moet er veranderen?

Waslander: 'Er moet duidelijk worden voor wie passend onderwijs bedoeld is en wat het moet opleveren. Om te beginnen door weer gewoon te praten over zorgleerlingen. Passend onderwijs is niet voor iedereen.'